చుక్కెదురు

అరణి

గబగబా నడుస్తున్నాడు శాస్త్రి. నది వొడ్డు ఇసుకను అతని అడుగులు 'సర్‌సర్'న కోస్తున్నాయి. పెద్దపెద్ద అంగలు వేస్తున్నాడు. చెమట నుదుటి మీంచి కంఠం మీదికి చారిక కట్టి జారుతోంది. పరుగు లాంటి నడకతో భుజమ్మీది తుండు గుడ్డ వొసిలితే – చేతి పిడికెటితో సర్దుకొన్నాడు.

ఎవరో చెప్పారు—

ధర్మకర్త రామనాథంగారు చనిపోయారని ! దహనం చేసి కొడుకులు, అల్లుళ్లు, చుట్టాలు, పక్కాలు చాలామంది చావురేవు దగ్గరకి చేరారనీను ! అది అశుభవార్త ! అయినా అది శుభవార్త శాస్త్రికి, విన్నదే తడవుగా ఆగ మేఘాల మీద బయల్దేరాడు.

గోదావరి మీద ఎండ తీక్షణంగా ఉంది. గాజు కెరటాలలో ఎండ మెరుస్తోంది.

శాస్త్రికి నలభై ఏళ్లుంటాయి. సన్నగా, పొడవుగా ఉంటాడు. కాల్చి తీసిన గజం బద్దలా నల్లగా ఉంటాడు. మూడు మూర్లగావంచా, మెళ్లో యజ్ఞోపవీతం అతని వొంటి నున్న ఆస్తి. ఆ వేళ అలా ఒంటరిగా నడవడం వల్ల దొంగభయంలేదు. కాకపోతే ఆకలి భయం

ఆతన్ని పీడించేస్తోంది. రాత్రి పస్తు పడుకొన్నాడు. ఉన్న అటుకుల్ని ఇంత మజ్జిగనూ పిల్లలకి పెట్టి భార్య గాయత్రి కూడ అతనితో పాటే అతనిలాగే పడుకొంది. ఓ రాత్రి వేళ—

"ఆకలి వేస్తోంది" అని శాస్త్రి అంటే కంచుగ్లాసుతో గోదావరోదకం తెచ్చి ఇచ్చింది. కడుపునిండుగా గోదావరే ! తల్లి గోదావరి చల్లబరిచింది. తెల్లారి లేచేసరికి గోదావరి కూడా అరిగి, కరిగి పోయింది.

పిల్లలిద్దరూ బడికి వెళ్ళిపోయారు. వీధి అరుగు మీద కూర్చుని జంధ్యాలు వొడుకుతున్నాడు శాస్త్రి. చేతుల్లో శక్తి లేకపోయినా తెచ్చుకొంటున్నాడు. కళ్లు తిరుగుతున్నాయి. కళ్ళ ముందు గాయత్రి తిరుగుతోంది.

"బేరాలా" అడిగాడు.

"లక్ష వొత్తుల నోము చేస్తానని వెంకమాంబ అంది. వొత్తుల్ని చేసి ఉంచమంది. ఇంకా రాలేదు." అందామె.

"బేరం ఎంతకి"

"పాతిక వరహాలు"

"నూరు రూపాయిలే" అన్నాడు. ఆశగా నవ్విందామె. పచ్చ పచ్చగా - పచ్చనోటుని తలచుకొంటూ.

"అంత ప్రత్తి ఎక్కడిది" అనుమానంగా ప్రశ్నించాడు. గాయత్రి కంగుతింది. సమాధానం ఏం చెప్పాలో లిప్తపాటు తోచ లేదు. మెల్లిగా గొంతు పెగిలించుకొని—

"తర్వాత చెప్తాను" అంది. ఆ మాట పూర్తికాకముందే వెంకమాంబగారి అబ్బాయి వచ్చాడు.

"అమ్మ బయట కూర్చుంది. నోము పదిరోజుల తర్వాత చేస్తానని, వొత్తుల్ని భద్రంగా ఉంచమని చెప్పింది" అని వెళ్లి పోయాడు.

అప్పుడు

"ఈ పూటా అచమానమే అన్నినూ" నవ్వుతూ అన్నాడు శాస్త్రి, గాయత్రి నవ్వలేదు. కొంగుతో కళ్లను తుడుచుకొంటూ నట్టింట్లోనికి వెళ్ళిపోయింది. గోదావరి పాయకట్టి ప్రవహిస్తోంది. ఆమె కళ్లల్లో!

శాస్త్రి జంధ్యాలను ముడులు వేసి వేరు చేస్తున్నాడు. మూడు ముళ్లు వేసిన వాటిని వడుక జంధ్యాలని, అయిదు ముళ్లు వేసిన వాటిని పెళ్లి జంధ్యాలని విడదీస్తున్నాడు. వాటిని లెక్క కట్టడం కూడ పెద్ద పరిశ్రమగా ఉందతనికి.

నీరసంగా ఉంది.

ఆకలిగా ఉంది,

ఎండ మొహాన్ని కొడుతూన్న వేళ—

ఎవరో చెప్పారు—

ధర్మ కర్త రామనాథం గారు చనిపోయారని, దహనం చేసి కొడుకులు, అల్లుళ్లు చుట్టాలు, పక్కాలు చాలా మంది చావురేవు దగ్గరకి చేరారనీను !

అంతే !

చేతి గుప్పిళ్ల నిండా జంధ్యాలు తీసుకొని ఉరుకులు పరుగులు పెట్టాడు శాస్త్రి.

చాకిరేవు దాటాడు.

పశువుల రేవు దాటాడు.

స్నానాలు రేవు దాటాడు.

చావు రేవు దగ్గరకి నడుస్తున్నాడు.

అల్ల డొంక మాటున - అదిగదిగో అదే చావురేవు ! అక్కడి గోదావరి హోరు చెవిన సోకుతోంది. దహన క్రియలు చేసిన తర్వాత ఊరుకి అటు వేపుగా పల్లంగా ఉన్నా గోదావరిలో మైల స్నానాలు చేస్తారు జనం. అందువల్ల దానికి 'మైలరేవు' అని పేరు. అత్త ఆరళ్లు తట్టుకోలేని కోడళ్లు, భర్తను భరించలేని భార్యలు, భగ్న ప్రేమికులు. అనాథలు... ఆ కోనలో ఎందరెందరో అదే రేవుని చావు కోసం కౌగిలించు కొంటారు. అందుకని ఆ ప్రదేశానికి 'చావురేవు' అని మరో పేరు !

శాస్త్రి చావు కోసం అక్కడికి పరుగులేయడం లేదు. బతకాలనే కోరికతోను, నమ్ముకొన్న వాళ్లను బతికించాలనే ఆశయం తోనూ పరుగుతీస్తున్నాడు. తనవల్ల ఓ మనిషి బతుకుతాడని తెలిసి కాబోలు సంతోషంగా చావురేవు కెరటాలుగా ఎగిసి పడుతోంది. ఆ కెరటాల్లో రామనాథంగారి అయిన వాళ్లంతా ముక్కు మూసుకొని మునిగి తేలుతున్నారు. వాళ్లంతా దూరంలో బొమ్మల్లా కన్పిస్తున్నారు.

మెత్తమెత్తని జంధ్యాలు శాస్త్రి చేతుల్లో నందివర్ధనం పూవుల్లా నలిగి పోతున్నాయి. తెలతెల్లని సీతాకోక చిలుక రెక్కల్లా చిమిడి పోతున్నాయి. రెండు గుప్పిళ్లనిండా కనీసం పాతిక పైగానే జంధ్యాలున్నాయి. తరతరాలుగా అతని వంశం అంత మృదువుగా జంధ్యాలను వడకడంలో నైపుణ్యతను సంతరించుకొంది. అతని తాత అతి చిన్న పొడుం కాయలో జంధ్యం అమరేటట్టు వడికి తయారు చేసేవాడు.

తండ్రి వేరుశనగ కాయలో నిలిచేటట్టు తయారు చేసేవాడు. శాస్త్రి అంతటి ప్రతిభను పొందలేక పోయినా వంశం పేరు ప్రతిష్ఠలను నిలుప గలుగుతున్నాడు.

మళ్లలేవు. మాన్యాలులేవు. కులవృత్తి జంధ్యాలను వదకడమే! ఆడవాళ్లు వొత్తులు చేస్తారు. మగవాళ్లు జంధ్యాలు వడుకుతారు. సంప్రదాయం మనగలుగుతూంటే -అప్పుడప్పుడూ నోటికి నాలుగు వేళ్లూ పోతున్నాయి. అలా పోని రోజున ఊరు విడిచి పోదామంటే మరో వృత్తి చేతకాదు. అందుకే—

గోదావరీ తీరాన్నీ—

అగ్రహారాన్నీ—

విడిచి పెట్టడు శాస్త్రి.

అతను నడుస్తున్నాడు. అతనిపొట్ట మొగలి పొత్తులా మెత్తగా ఉంది. రెండు మడతలు పడి చుట్టుకొని నిద్రిస్తూన్న నాగులా ఉంది. రాయి విసిరి కొడితే మడతలు పాము చెదిరినట్టు- నడుస్తుంటే అతని పొట్ట సాగుతోంది,

ఆకలవుతోంది.

అణుచుకొంటున్నాడు.

నిస్పృత్తువుగా ఉంది,

నడుస్తున్నాడు. చావురేవు దగ్గర పడుతోంది. అక్కడి మనుషుల్ని, హంగామానూ చూస్తుంటే చంపుకొన్న కోరికలను తట్టి లేపాలనిపిస్తోంది.

శాస్త్రికి పదేళ్లప్పుడు చాలా కోరికలు ఉండేవి. ఇరవై ఏళ్ల వయసు నాటికి ఆ కోరికల్లో సగానికి సగం తగ్గించుకొన్నాడు. ముప్పై ఏళ్లనాటికి మిగిలిన సగంలో సగభాగం కోరికలు తీరనివిఅని నిర్ణయించుకొన్నాడు. నలభై ఏళ్ల నాటికి కోరికలను చంపుకొన్నాడు. అయినా....

చింత చిగురు పప్పూ అన్నంలో సువర్ణరేఖ మామిడి పండు నంజుకు తినాలని, పాపకి పట్టులంగా వేసి, పూలజడ కుట్టించాలని, బాబుకి గాలి పటం కొనిపెట్టి — గోదావరి ఒడ్డున ఆకాశ మార్గాన అది పయనిస్తూ నక్షత్రాల్ని తాకుతూంటే, బాబు గంతులేస్తూంటే చూడాలని,

ఆ రాత్రి —

పాప, బాబూ పడుకొన్న వేళ –

వెన్నెల వెండి కంచంలా నడి వాకిలిలో మెరుస్తుంటే—

జంధ్యాన్ని గాయిత్రి మెళ్లో కూడ వేసి, వళ్లోనికి లాక్కొని తాతల నాటి బూరుగు దూది పరుపు మీద

వెన్నెల రేఖ ఆమె క్రింది పెదవి లోత్రలో జీరాడుతున్న పుడు ముద్దు పెట్టుకోవాలనీ...

చిన్న చిన్న కోరికలు ఉన్నాయి అతనిలో !

మొదటి రాత్రి గాయిత్రిని చాలా ఆనందంగా, సంతోషంగా భావించాడు. తర్వాత్తర్వాత అనేక సార్లు ఆమె పెదవులతో తన పెదవులు కలిపాడు కాని, ఆ సంతోషం ఆ ఆనందం మళ్లీ మళ్లీ రాలేదు. అంతటి అనుభూతి చెందనూ లేదు. అంతా యాంత్రికం అన్పించేది.

కోరికలు తీరకుండానే చనిపోతానను కొన్నాడు. తీరవని తెలిస్తే పందల జంధ్యాలని తాడులా పేని ఉరిపోసుకుని ఆత్మహత్య చేసుకొందామని కూడ అనుకొన్నాడు. ఇన్నాళ్లుగా చచ్చిన కోరికలను తట్టి లేపలేదు. లోలోపల నిద్రపుచ్చాడు ఇప్పుడెందుకో కోరికలకు ప్రాణం వస్తూందని పిస్తోంది. పరుగులు తీస్తున్నాయి.

శాస్త్రికి ఉత్సాహం కలిగింది. ఆకలిని మరిచిపోయాడు. పరుగు తీశాడు. పిచ్చి కోరికలు అతన్ని పరవశుణ్ని చేస్తున్నాయి.

" రావోయ్ ! రారా" అన్నారు గట్టు మీది పంతుళ్లు.

" వచ్చే వచ్చే " అన్నాడు శాస్త్రి.

" కబు రందిందా " అడిగాడు.

అందింది అన్నట్టుగా తలూపాడు.

" చూడండి బాబూ ! మైల జంధ్యాలని గోదావరికి అర్పించేయండి ! శాస్త్రి తెచ్చినో నూతన యజ్ఞోప వీతాలను ధరించండి " నదిలో మునకలేస్తోన్న వారిని ఉద్దేశించి అన్నారు పంతుళ్లు. చెప్పినట్టుగానే చేశారు వాళ్లు.

శాస్త్రి పసుపుతో పవిత్రం చేసిన జంధ్యాలను పేరుపేరునా అందించాడు. ముప్పైమంది! జంధ్యానికి రూపాయి లెక్కన ముప్పై రూపాయలిచ్చారు.

"అన్ని ధరలూ పెరిగాయి బాబూ" అన్నాడు శాస్త్రి సన్నగా నవ్వుతూ, మరో అయిదు రూపాయలిచ్చారు.

"సంతోషం" అన్నాడు.

వెళ్లిపోతూ వాళ్లు —

"మళ్లీ దశదిన కర్మనాడు రావాలి సుమా" అన్నారు శాస్త్రితో.

"తప్పకుండా" అన్నాడు.

మూడుపదులు. ఒక అయిదు రూపాయల నోటు వెరసి నాలుగు సరిక్రొత్త నోట్లు శాస్త్రి చేతుల్లో పేకముక్కల్లా విచ్చుకొన్నాయి. తనివితీరా చూసుకొన్నాడు. సరదా వేసింది. నోట్లని పెదవుల మధ్య నుంచి- గోదావరిలోనికి దిగి, దోసిళ్లతో నీటిని తీసి జల్లుతూ గోదావరిమీద నీటి ముగ్గులు పెట్టాడు. సంతోషం పట్టలేక పోతున్నాడు. కోరికలు తీరినట్టనిపించింది. గట్టు మీదికొచ్చి ఇసుకలో పాదం జొనిపి బలంగా తన్నాడు. ఇసుక తల్రబాలులా లేచి తుళ్లింది.

'హాయి! హాయి' అనుకొన్నాడు. గోదావరి అతని చిలిపి చేష్టలకి కిలకిలా నవ్వుకొంది. ఇంటికి బయల్దేరాడు.

గాయత్రి ద్వార బంధాన్ని ఆనుకొని వీధిలోనికి చూస్తోంది. బడి నుండి వచ్చి పిల్లలిద్దరూ అరుగుమీద అష్టాచెమ్మాలాట ఆడు కొంటున్నారు.

"ఆకలేస్తోందే" అంటే—

"కాసేపు ఆడుకోండి! నాన్నొస్తే అన్నం వండి పెడతాను" అంది.

పాప గవ్వలు విసిరింది.

ఒంటి కన్ను పడింది.

దగ్గరకొచ్చిన శాస్త్రి కన్నుకొట్టాడు. చూసి గాయత్రి తుళ్లి పడింది. సిగ్గుపడింది,

అతని తుండు గుడ్డలో సువర్ణరేఖలు ఉన్నాయి. చింతచిగురు ఉంది. బియ్యం, పప్పుకు కావాల్సిన సరంజామా అంతా ఉంది. మూటని భుజమ్మీద వేసుకొని ఓ చేత్తో పట్టుకొన్నాడు. మరోచేతిలో మల్లెపూలు. గాలిపటం ఉన్నాయి, ఆ అవతారంలో తండ్రిని చూసి పిల్లలిద్దరూ—

"నాన్నొచ్చే! నాన్నొచ్చే" అని చుట్టూదేరారు,

"పదండి" ఇంట్లోనికి నడిచాడు శాస్త్రి. చోద్యం చూస్తోంది గాయత్రి.

మూటని క్రిందికి దించి మఠం వేసుకొని కూర్చున్నాడు. ఓ తొడ మీద పాపని, మరో తొడమీద బాబుని కూర్చోపెట్టుకున్నాడు.

"మధ్యాహ్నం బడికి పోనక్కర్లేదు" అని ఇద్దరి చెంపల్ని ముద్దిడాడు. పిల్లలు చప్పట్లు చరిచాడు.

"అదేం" గాయత్రి విస్తుపోతూ ప్రశ్నించింది.

"అదంతే" అన్నాడు శాస్త్రి. ఆమె మరి మాటాడలేదు. భర్తలో కొట్టొచ్చినట్టు కన్పిస్తోన్న క్రొత్తదనానికి నవ్వుకొంది. మూట విప్పింది.

"మామిడి పళ్లు" అరిచారు పిల్లలు.

"మామిడి పళ్లే ! అయితే ఇప్పుడెవరూ తినకూడదు. పప్పూ అన్నంలో నంజుకొందాం" అన్నాడతను.

సరేనన్నారు.

"గాయత్రీ ! పాపకి పట్టులంగా వేసి పూలజడ కుట్టవే" అన్నాడు. ఇప్పుడా ? ! అన్నట్టుగా కళ్లెత్తి చూసిందామె.

"అవునే ! ఇవాళ నాకెందుకో పాపని పట్టులంగాలో, పూల జడతో చూడాలనిపిస్తోంది."

కాదనలేదామె.

పాప మల్లెపూలను ఎగరేసి పట్టుకొంటోంది.

బాబు గాలిపటాన్ని గుండెకి హత్తుకొని కూర్చున్నాడు.

"దాన్ని ముస్తాబు చేసి - వంట వండి ఉంచు ! నేనూ బాబూ గోదావరి ఒడ్డున గాలిపటం ఎగరేసుకొని వస్తాం" లేచాడు శాస్త్రి. బాబుకి పట్ట పగ్గాలు లేకపోయాయి.

"ఇంత ఎండలోనా" అడిగింది గాయత్రి.

"ఎగిరే పటానికి గాలి చల్లదనం, ఎగరేసే మాకు తల్లి గోదావరి చల్లదనం ఉంటాయి లేవోయ్" అని వెళ్లిపోతూ గూటిలోని గుప్పెడు వడక జంధ్యాలను తీసుకొన్నాడు

"ఎందుకో" గాబరా పడింది.

"గాలిపటానికి"

"ఒక్కొక్కటీ రూపాయి" గుర్తు చేసింది.

ఖాతరు చేయలేదతను. బాబుకి సరిజోడులా బయటకు పరుగుతీశాడు. నది వొడ్డును చేరాడు. జంధ్యాలన్నీ ముడివేసి పటాన్ని పైకిలేపాడు. గోదావరి మీద గాలిపటం పావురంలా ఎగురుతోంది. మరి కాసేపటికి కనిపించని నక్షత్రాన్ని తాకిందో లేదోగాని గాలిపటం నక్షత్ర మయిపోయింది. మిణుకు మిణుకు మని కన్పిస్తోంది. ఆకలి మాట దేవుడెరుగు ! ఆనందంలో శాస్త్రి, బాబూ ఆకలిని మరిచిపోయారు. గాలి దాపుకి పటాన్ని సరిజేస్తూ చాలా సేపు ఆడారు. చమటలు పట్టాయి. అమ్మ, అమ్మతో పాటు ఆకలి గుర్తొచ్చి—

"వెళ్ళిపోదాం" అన్నాడు బాబు. శాస్త్రి కాదనలేదు. పటాన్ని క్రిందికి దించి నదిలో తలారా స్నానం చేసి వచ్చేశారు.

గుమ్మంలో పాప !

పట్టులంగాలో, పూలజడతో —

ఎత్తుకొని ముద్దాడాడు శాస్త్రి. పైకెగరేశాడు. ఇంటి నిండా పరవళ్లు తొక్కిన గోదావరిలా పాప నవ్వు.

భోజనాలు అయ్యాయి.

చీకటి పడింది.

ఆడాడి ఉన్నారేమో పిల్లలిద్దరూ తొందరగానే నిద్రపోయారు. శాస్త్రి చంద్రుని కోసం, గాయత్రి కోసం చూస్తున్నాడు. పెరటిలో అంట్లు కడుగుతూందామె.

చంద్రుడొచ్చాడు.

గాయత్రొచ్చింది.

కాలుమీద కాలు వేసుకొని వెల్లకిలా పడుకొన్న శాస్త్రిని చూసి నవ్వింది. వెన్నెల చంద్రుడు అతని కనుపాపల రెండిటా ముత్యాల్లా మెరుస్తున్నాడు.

" కొత్తగా ఉంది! ఇంట్లో పండుగలా ఉంది " అంది అతని ప్రక్కన కూర్చుంటూ. కళ్ళ చివర్లతో చూసాడామెను.

' ఏమిటి విశేషం' అన్నట్టుగా కళ్ళెగ రేసిందామె. నవ్వుతూ జంధ్యాన్ని ఆమె మెడలో కూడా వేసి ముందుకు లాగాడు శాస్త్రి. తూలింది గాయత్రి అతని గుండెల మీద పడింది. ముక్కు ముక్కూ రాసుకొన్నాయి.

కొనదేలిన ముక్కు, నునుపైన చెంపలు, పెద్ద పెద్ద కళ్ళు రేగిన ముంగురులు .... గాయత్రిలో అందం పోలేదనిపించిందతనికి. చేతులు చుట్టి బంధించాడు. ఆమె బెట్టు చూపలేదు. గుట్టుగా వొదిగి పోతోంది.

" పరుపు అన్నాడు మెల్లిగా చెవిలో మంత్రోపదేశం చేసినట్టు గాయిత్రి విన్పించుకోనట్టే వూరుకొంది.

" నిన్నే ! పరుపు" అన్నాడు మళ్ళీ. ఆ మాటకి గాయత్రి వణికింది. వణుకును కప్పి పుచ్చుకొంటూ సర్దిచెప్పే ధోరణిలో—

" ఇదెప్పుందుకు "అంది.

" పరుపు మీదే పరాచికాలు" అన్నాడు నవ్వి. భయపడిందామె. రహస్యాన్ని దాచి పెడుతున్నట్టుగా దిక్కులు చూసింది.

" అయినా అంత పెద్ద పరుపుని నువ్వు తేలేవులే ! నేనే తెచ్చుకొంటాను" అని లేచాడు శాస్త్రి. గుండెల మీద చేతులుంచుకొంది గాయత్రి. నడిచి నట్టింట్లోనికి వెళ్ళాడు. పందిరి మంచంమ్మీది పరుపుని చూశాడు. అవాక్కయి పోయాడు.

పీక్కు తిన్న శవంలా పరుపు !

ఇంకిపోయిన గోదావరిలా పరుపు !

అక్కడక్కడా తప్ప అందులో దూది లేదు.

దూది అంతా ఏమయిపోయింది?

శాస్త్రికి అంతుపట్టలేదు. కోపం వచ్చింది. కళ్ళెర్ర చేసుకొన్నాడు. ఇటు తిరిగాడు. హరికన్ లాంతరు వెలుగులో—

కుప్పలు పోసిన చెదపురుగుల్లా వొత్తులు!

లక్ష వొత్తులు ! కన్పించాయి. కళ్ళంట నీళ్ళొచ్చాయి. శాస్త్రికి చచ్చిన కోరిక బతకలేదు! బతకలేదు! కోరిక అనుభూతి లేదు! కాలేదు! నిద్రకి సుఖం తెలీదు ! ఆకలి రుచి ఎరుగదు !

అనుకొన్నాడు. గిర్రున వెను తిరిగి గాయత్రి దగ్గరికి వచ్చాడు. అంతలేసి కళ్ళతో వింత వింతగా చూస్తున్న ఆమెను ఏమీ అనలేదు. పొదివి పట్టుకున్నాడు,

సాగర సంగమం కోసం గోదావరి పరుగులు తీస్తోంది. ఆ పరుగులో గమ్యాన్ని చేరుకోవాలనే ఆకలి తపన ఉంది.

* * * * *